

Cestovní ruch na Slovensku

Jako místo své dovolené zvolilo v loňském roce mnoho Čechů zemi docela blízkou – Slovensko. Více lákal pouze jeden stát – tradiční Chorvatsko. Co bylo příčinou výrazného zvýšení zájmu o zemi, jejíž návštěva by ještě před jedenácti lety byla řazena do kategorie domácí cestovní ruch?

Směr Slovensko

Novým lákadlem byl zcela mimořádně výhodný kurz slovenské koruny – v létě až 1,50 slovenských korun za 1 korunu českou –, což českému turistovi pobyt příjemně zlevňovalo. Tento jev samozřejmě nebyl trvalý (v současnosti je za 1 Kč jen asi 1,30 Sk), ale kurz národních měn nebyl jediným důvodem, proč jet zrovna na Slovensko. Na Slovensku téměř neexistuje jazyková bariéra, český turista se bez problémů domluví. Bohužel i tato situace se zřejmě časem změní, protože pro české děti se slovenština začíná stávat jazykem cizím, podobně jako polština nebo ruština.

Slovensko je hornatá země a horské oblasti zpravidla představují potenciální oblasti cestovního ruchu. Zvláště když slovenská příroda zatím není příliš poznamenána vlivy lidské činnosti. Slovenské hory mají výborné podmínky pro zimní sporty, nejmodernější lyžařský areál vznikl u Ružomberoku. Ceny permanentek jsou nižší než v Rakousku a ceny ubytování a stravování jsou dokonce nižší než v českých lyžařských centrech. Navštěvovanými místy jsou také krasové jeskyně (Demänovské jeskyně, Domica aj.), kaňonovitá údolí (ve Slovenském ráji, Zádielská dolina aj.), skalní města (Súľovské skály) a také lázně, které vznikly při pramenech léčivých vod (Bardejovské Kúpele, Dudince, Piešťany, Trenčianské Teplice aj.). Pro zachování jedinečných přírodních oblastí bylo na Slovensku vyhlášeno již devět národních parků a třináct chráněných krajinných oblastí (viz mapa v rubrice Orbis Pictus).

V nížinatých oblastech Slovenska jsou pro turisty nachystány kulturněhistorické zajímavosti – zrekonstruovaná historická centra měst (např. Bratislava, Bardejov, Košice, Trenčín), hrady (Bratislava, Devín, Trenčín, Spišský hrad), zámky (Bojnice, Topolčianky), kostely (Bardejov, Levoča), četné památky lidové architektury a další stavby.

Z výše uvedeného výčtu vyplývá, že

Slovensko je velmi dobře vybaveno vstupními předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu. Všeobecně známý je fakt, že ze čtyřiceti základních turistických atraktivit chybí Slovensku pouze jedna – moře.

Bariéry

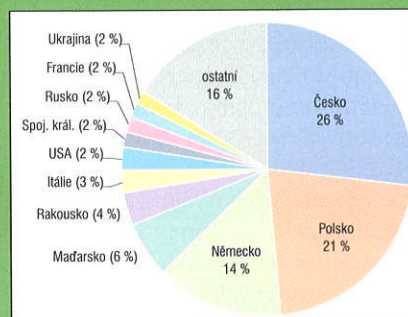
Existují tedy důvody, proč na Slovensko nejít? Velké rezervy pro další zlepšení pobytu turistů se skrývají v sektoru služeb. Obecně platí, že úroveň služeb na Slovensku je nízká a brání rychlejšímu rozvoji cestovního ruchu, především aktivního.

Ve struktuře hotelů téměř chybí střední kategorie – ubytování na slušné úrovni za přijatelnou cenu. Situaci zachraňují malé soukromé penziony, v turistických oblastech se lze ubytovat v soukromí (ubytování v rodinných domech či chatách, kde turista dostane samostatný pokoj a sociální zařízení bývá často společné pro několik pokojů). Podobná situace panuje ve stravování – v pozdějších večerních hodinách bývá obtížné se najíst i v hlavním městě. Také hygienické poměry leckde čekají na zlepšení. Ve výčtu možností zlepšení lze uvést také vztah k českým řidičům. Při osobním jednání jsou Slováci k Čechům vesměs příjemní, na mnoha místech jsou Češi považováni za domácí nebo alespoň za polocizince a platí levnější sazby než ostatní zahraniční návštěvníci. Horší je situace, řídíte-li vůz s českou poznávací značkou. Obtížné se přejíždí z pruhu do pruhu nebo vyjíždí z vedlejší ulice, a navíc ani na placených parkovištích není vůbec bezpečné parkovat.

Statistické ukazatele

A jak na tom tedy je slovenský cestovní ruch podle statistických ukazatelů? Politické změny ve střední Evropě v 80. a 90. letech 20. století způsobily převrat také v dostupnosti a oblíbenosti cílů cestovního ruchu. Slovenští občané měli při svých zahraničních cestách na výběr i jiné státy než tradiční Rumunsko, Bulharsko nebo tehdejší Sovětský svaz a počet výjezdů do zahra-

Zahranční návštěvníci Slovenska 1. pololetí 2002



ZAJÍMAVOSTI

- Zahraniční turisté v Česku loni utratili v průměru 61 USD (asi 1890 korun).
- Nejvyšší průměrné výdaje během pobytu v Česku mají Japonci (96 USD), Španělé (93 USD) a Rusové (92 USD).
- Turisté utratí za celý pobyt v ČR 32 % svých výdajů za ubytování, 22 % za stravování a 25 % za nákupy; jednodenní návštěvníci utratí celkem 75 USD na osobu z toho za nákupy vydají 55 %, za dopravu 26 % a za stravování 14 % své útraty.
- Z celkového počtu 103,1 milionu zahraničních návštěvníků, kteří do Česka cestují, jich 97,9 milionu přijíždí na jeden den (2001); průměrná doba pobytu cizinců dosahuje v Česku 5,7 dne.
- Nejdéle v ČR pobývají Američané, Kanadáné a Rusové (necelých deset dní), Izraelci (osm dní) a Belgičtí (sedm dní).
- V roce 2002 přijelo do Česka 97,6 mil. zahraničních návštěvníků, meziroční pokles představuje 5,3 %. Nejvíce turistů přijelo z Německa, Polska, Spojeného království, Itálie, Nizozemska, Slovenska, Francie, USA, Rakouska a Španělska.
- V roce 2002 přijelo do Česka 94,0 % zahraničních návštěvníků po silnicích, 3,5 % po železnicích, 2,5 % letecky; ve stejném období vyjelo 91,8 % občanů ČR po silnicích, 3,3 % po železnicích a 4,9 % letecky.
- přes úsek státní hranice se SR přijelo v roce 2002, 13,9 mil. zahraničních návštěvníků, z toho cca 10,1 mil. ze Slovenska. Naopak vyjelo 8,4 mil. občanů ČR.

Podle České centrály cestovního ruchu (www.cccr-info.cz) a Ministerstva pro místní rozvoj (www.mmr.cz)

ZDROJE INFORMACÍ

HOLEČEK, M., MARIOT, P., STRÍDA, M. (2001): Zeměpis cestovního ruchu. Nakladatelství ČGS, Praha, 99 s.
 ŠÍP, J. (2002): Srovnání vývoje mezinárodního cestovního ruchu ve Slovenské a České republice po vzniku samostatných států. COT business – časopis pro profesionály v CR, duben, Praha, s. 76–78.
<http://www.economy.gov.sk>
<http://www.mmr.cz>

Foto: Súľovské skály (okr. Bytča) jsou plošně nevelkým, ale přesto neobvyklým skalním městem. Jsou totiž tvořeny slepenci. Díky neobvyklému horninovému složení vznikla řada morfologicky výrazných tvarů. Pro svoji nepřístupnost jsou skály oblíbeným horolezeckým terénem. Skály ukrývají zříceninu hradu Súľov z 15. stol., který zpusťl po zeměřesení v roce 1763. Nejznámějším útvarům skal je však tzv. Gotická brána – přirozená skalní brána ve tvaru typického gotického lomeného oblouku.

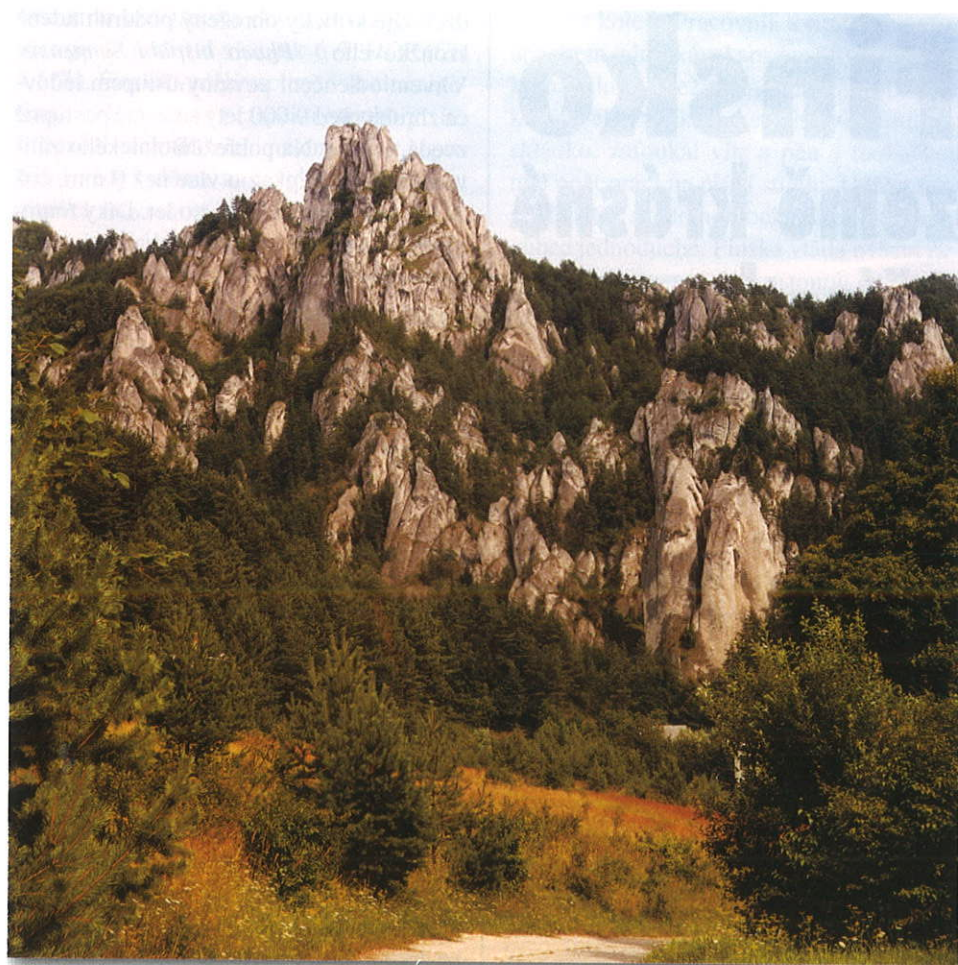
Foto: V. Voženilek

ničí se v první polovině 90. let rychle zvyšoval. Maximálních hodnot v počtu výjezdů bylo dosaženo v letech 1995–97, pak začal počet výjezdů mírně klesat. Zvýšená poptávka po výjezdu do zahraničí po uvolnění hranic již byla uspokojena a ekonomická situace většiny obyvatel Slovenska nedovolovala další nárůst.

Občanům okolních států, kteří na Slovensko pravidelně přijížděli (Maďaři, Češi, Poláci, Němci z bývalé NDR) se však nabídka dostupných destinací také rozšířila. Proto počet zahraničních návštěvníků Slovenska nebyl na počátku 90. let příliš vysoký. Situace se však rychle měnila jednak vlivem zlepšujícího se slovenského marketingu, jednak zvyšujícím se zájmem českých návštěvníků. Podíl Čechů na celkové návštěvnosti země je velmi vysoký (v posledních letech dosahuje téměř 30 %, což Českou republiku řadí na první místo). Naopak podíl Slováků na struktuře zahraniční návštěvnosti České republiky zdaleka tak významný není a pohybuje se okolo 10 %. Dále Slovensko nejvíce navštěvují Poláci a Němci.

Z hlediska příjmů a výdajů ze zahraničního cestovního ruchu je cestovní ruch významným odvětvím národního hospodářství s nezanedbatelným podílem na exportu i na tvorbě HDP. Ve srovnání s Českou republikou se však ukazují určité rezervy – podíl devizových příjmů z cestovního ruchu na exportu dosahuje v Česku více než dvojnásobných hodnot (v letech 1994–2001 8,9–18,8 %) a podobně podíl na HDP nabýval v letech 1994–2001 v České republice hodnot zhruba dvojnásobných (5,3–7,1 %).

Počet návštěvníků Slovenska a příjmy z cestovního ruchu se zvyšovaly v první polovině 90. let. Po roce 1996 následoval pokles návštěvnosti i příjmů. Nárůst byl mimo jiné způsoben i atraktivitou Slovenska jako postkomunistické země. Poptávka



po tomto druhu turistiky však postupně klesá a nabídku je nezbytné doplňovat o produkty srovnatelné s ostatními zeměmi úspěšně podnikajícími v oblasti cestovního ruchu (Francie, Španělsko, Itálie).

Pro kvalitní řízení a plánování je nutné vytvořit novou strategii rozvoje cestovního ruchu a přiblížovat se podmínkám EU. Zkvalitnění řídicího procesu by určitě prospělo i vyčlenění cestovního ruchu z Ministerstva hospodářství SR a zřízení samostatného ministerstva cestovního ruchu.

K některým změnám už došlo, např. ubytovací služby byly do roku 1996 zatíže-

vání za roky 1997–2001 vykazují trvalý nárůst ve všech sledovaných hodnotách. Výjimkou je počet přenocování domácích turistů, kde došlo v posledních dvou letech k mírnému poklesu. Průměrný počet přenocování ve sledovaných pěti letech zůstává u zahraničních turistů na téměř stejné úrovni (3,5–3,7 noci na osobu). U turistů domácích se situace mění více: po nárůstu v letech 1997–99 (až na 4,1 noci na osobu) došlo k poklesu, a v roce 2001 byl dokonce průměrný počet přenocování u zahraničních turistů vyšší než u domácích.

Perspektivy

Výhled do budoucnosti? Slovensko disponuje významnými přírodními a kulturně-historickými předpoklady cestovního ruchu a při promyšleném rozvoji předpokladů realizačních, tedy materiálně technické základny cestovního ruchu a infrastruktury, se může časem zařadit po bok evropských turistických velmocí. Některá místa si už zahraniční návštěvníci najdou (Bratislava, Tatry, Malá i Velká Fatra), ale další zajímavé oblasti, zejména ve východní části republiky, na své velké dny ještě čekají. Těšme se na to!

Kamila Slováková,
Soukromá VOŠ zahraničního obchodu
a cestovního ruchu Goodwill,
Frýdek-Místek

Tabulka 1: Výkony slovenského cestovního ruchu (1993–2001)

Rok	Příjmy v mld. USD	Výdaje v mld. USD	Saldo v mld. USD	Podíl na exportu v %	Podíl AZCR na HDP v %
1993	0,390	0,262	0,127	7,13	3,42
1994	0,568	0,283	0,285	8,62	4,35
1995	0,620	0,330	0,290	7,21	3,95
1996	0,672	0,482	0,190	7,63	3,72
1997	0,545	0,438	0,107	6,21	3,76
1998	0,488	0,474	0,014	5,91	2,45
1999	0,460	0,339	0,121	5,90	2,51
2000	0,431	0,295	0,136	3,10	2,20
2001	0,638	0,286	0,351	4,20	3,20

Pozn.: AZCR = aktivní zahraniční cestovní ruch
Zdroj: <http://www.economy.gov.sk>

ny 25 % DPH, což patřilo k nejvyšším sazbám v Evropě. Po roce 1996 došlo ke snížení na 6 %. Po zlevnění těchto služeb se počet ubytovaných turistů zvýšil, avšak k poklesu příjmů z daní v celkovém součtu nedošlo (podle Konference národních asociací, hotelů, restaurací a kaváren HORTEC).

Detailnější analýzy počtu turistů doplněné o údaje přenoco-